

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 5 mei – 10:30 uur d.d. 6 mei

5.1.2e Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Kwetsbare ouderen, chronisch zieken of mensen met een beperking die geen bezoek mogen ontvangen in zorginstellingen Zorgverleners buiten ziekenhuizen waaronder in de thuiszorg 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Belangenpartijen in de zorg Belangenpartijen in andere sectoren: horeca, OV, contactberoepen 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici Politiek-commentatoren

Samenvatting

- Sinds gisteren benoemen media wat er vandaag (zeer waarschijnlijk) besloten zal worden. Overall beeld is dat het Kabinet een routekaart gaat presenteren voor de volgende fase. Nederland gaat 'een nieuwe fase' in waarbij sectoren langzaam worden opgestart, het maatschappelijk leven weer wordt hervat, "maar zonder de gezondheid uit het oog te verliezen", zo citeert AD een ingewijde.
- Media stellen dat het Kabinet perspectief wil bieden en daarom 'eerder dan verwacht' zal toelichten hoe de komende 1 - 1,5 jaar eruit komt te zien; de periode dat het nog zal duren voordat er vaccin beschikbaar is.
- Het frame in veel media is dat Rutte 'is gezwich' voor de maatschappelijke druk tot versoepeling van de maatregelen / 'een draai heeft gemaakt'. Ook wat betreft de inzet van een 'bredere groep experts' naast het huidige OMT, zou Rutte zijn gedraaid meent FD. Dat team wordt snel geïnstalleerd, zo is de verwachting.
- Vraag die te verwachten valt: "Volgt de besluitvorming omdat het volgens de experts *kan*, of omdat de samenleving het *wil*?"
- Ook ruimte in de berichten voor alle onzekerheden. Elke versoepeling zal namelijk 'tot kopzorgen leiden' bij het Kabinet, want de exacte gevolgen van de maatregelen laten zich nooit helemaal overzien. Daarnaast zal de samenleving zich de komende 1 - 1,5 jaar strikt moeten houden aan de gedragsadviezen. Gezien de duur van de periode is het de vraag in hoeverre dat lukt. Terugdraaien van de versoepeling ligt altijd op de loer.
- Mondkapjes blijven de hete hangijzers. Aan de ene kant geeft het OMT geen eenduidig advies hierover, maar aan de andere kant neemt de druk toe ze breed in te zetten tbv de exitstrategie. OV-bedrijven eisen de inzet van mondkapjes én duidelijkheid van het Kabinet wie wel en wie niet met het OV mag. Volgens de sector is bij een ov-capaciteit van 50% 1,5 meter afstand niet haalbaar. Die zou moeten worden teruggeschoefd naar 1 meter. Beelden uit het buitenland over de (verplichte) inzet van mondkapjes voeren de druk op het Kabinet inzake het besluit over mondkapjes op.
- Verschillende media stellen dat er flinke discussie is geweest in het Catshuis over de te nemen maatregelen. Er worden twee 'kampen' genoemd: Rutte en De Jonge versus Hoekstra, Wiebes en Koolmees. Die laatste groep zou vooral hebben gehamerd op het belang van perspectief bieden en meer oog hebben voor de economische gevolgen van de coronacrisis.
- Het nieuws dat minister Van Rijn vanochtend naar buiten bracht over de uitbreiding van PBM voor groepen buiten de ziekenhuizen (zoals in de huishoudelijke hulp of in de dagbesteding), land breed in de media. Agema uit felle kritiek: "In specifieke gevallen in aanmerking???? Ik klap uit elkaar van woede. Deze mensen gaan van huis-naar-huis bij mensen in de risicogroep. Ze hadden van meet af aan dik in de mondkapjes en beschermingsmiddelen moeten zitten! Na 12 weken onbeschermd, krijgen ze nu een kruimel!"
- Reactie CNV Zorg & Welzijn. "Medewerkers in de thuiszorg kunnen nu, als zij een 'niet-pluisgevoel' hebben, zelf beslissen beschermende middelen te gebruiken. Voorwaarde is dan wel dat er voldoende persoonlijke beschermingsmiddelen voorradig zijn. Nu de maatregelen worden versoepeld en andere, minder cruciale contactberoepen ook beschermingsmateriaal nodig hebben, is het een absolute noodzaak om de thuiszorg bij de distributie voorrang te geven", aldus voorzitter Anneke Westerlaken.

Karakterisering berichtgeving

- Alle media blikken vooruit op de persconferentie van vanavond en sommen de te verwachte maatregelen op. Enkele headlines daarbij: "Kabinet voelt druk en schetst uitweg uit crisis" (Trouw); "Stappenplan om land van slot te halen" (NRC); en "Rutte schetst route uit crisis" (AD).

- Volgens NRC is er een exacte volgorde van sectoren die open zouden gaan: 1) contactberoepen; 2) middelbare scholen; 3) restaurants; 4) culturele instellingen.
- Telegraaf is een van de weinige media die specifiek de pilot met de verpleeghuizen benoemt. Volgens de krant zal 'niet veel meer dan 1 verpleeghuis per regio' mogen meedoen met die pilot.
- NRC meldt dat transplantatieartsen zich grote zorgen maken over de sterke terugloop van het aantal donoren. In april vonden meer dan zestig procent minder orgaantransplantaties na overlijden plaats in de Nederlandse ziekenhuizen dan in dezelfde periode vorig jaar, blijkt uit cijfers van de NTS.
- Het NOS-journaal opende vanochtend met het verzoek vanuit de cultuursector die extra steun wil. Telegraaf zet op de voorpagina dat van de 127 schouwburgen en concertzalen een derde vóór de zomer failliet dreigt te gaan. De theaterkoepel VSCD vraagt het kabinet in een brandbrief om maatregelen.
- RTL opent de journaals vanochtend met de kritiek van Koninklijk Horeca Nederland die een opening van de buitenterassen op 1 juni 'te laat' vindt. Bovendien hebben veel horeca helemaal geen buitenteras.
- Volkskrant publiceert een laatste deel in een reeks van verslagen vanuit het Amphia Ziekenhuis in Breda. De vrees daar is een tweede golf besmettingen, die gaat 'zeker komen' denkt men daar. "Zal die nóg meer kracht hebben dan de eerste golf?"

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- De daling van het aantal patiënten op de IC's zet door. Ernst Kuipers: "De daling biedt IC's de ruimte om weer op adem te komen en de overige zorg te hervatten. Alle regio's zijn hiermee bezig. Dat zal de komende tijd leiden tot een stijging van het aantal non-covid-patiënten op de IC's."
- De versoepelingen van de maatregelen die Oostenrijk enkele weken geleden invoerde, hebben tot nu toe geen toename van het aantal besmettingen veroorzaakt.

Scenario's

- Hoogleraar infectieziektomodellering Sake de Vlas en infectieziektomodellieur Luc Coffeng stellen bij Op1 een zogeheten 'regionale opheffing' voor als exitstrategie. De al bestaande strategieën zouden als risico hebben dat over de IC-capaciteit wordt heen gegaan. Een regionale opheffing stelt voor om het land in 20 regio's te verdelen (o.b.v. bijvoorbeeld de GGD-dekking). Die regio's heffen de maatregelen op met intervallen van 1,5 maand. Het leven in de betreffende regio begint weer compleet, waarna een volgende gebied 1,5 maand erna volgt. Het voordeel is dat dit voorspelbaar is en gebieden direct open kunnen. In totaal zou het 1.000 dagen duren, maar wellicht is het ook te doen in 500 dagen met een kortere interval tussen de regio's. In beide scenario's zullen kwetsbaren afgeschermd moeten worden.
- Japan geeft mogelijk donderdag al groen licht voor het gebruik van het antivirale middel remdesivir bij de behandeling van patiënten met Covid-19.

Informatiebehoefte

Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Op de social mediakanalen van minister De Jonge komt de vraag binnen waarom thuiszorgmedewerkers geen mondkapjes krijgen en kappers wel. Mensen klagen daarnaast over de tegenstrijdige berichten over dat GGD'en: zijn die nu wel of niet klaar om extra te gaan testen? (GGDHOR reageert op Twitter dat de GGD'en er wel klaar voor zijn.) Aanhoudende verzoeken tot een versoepeling van bezoeksregelingen voor gehandicapteninstellingen en de jeugdzorg. Vanuit die sectoren alsook vanuit de GGZ het verzoek aandacht te krijgen in de aankomende persconferentie.
- Op de corporate kanalen van VWS komen positieve reacties binnen op het nieuws dat het aantal bloedtests naar antistoffen van het coronavirus flink wordt uitgebreid. Mensen vragen of het veilig is voor ouders die tot de risicogroep behoren hun kinderen volgende week weer naar school te brengen. Mensen roepen tot slot op tot meer positieve berichten, bijvoorbeeld hoeveel mensen er zijn hersteld.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Breed opgepakt in de media: Sanquin gaat 1 miljoen bloedtests inzetten voor onderzoek naar immuniteit en antistoffen van het coronavirus. Het lopende onderzoek wordt zo flink uitgebreid, meldt de organisatie.
- Transplantatieartsen maken zich grote zorgen over de sterke terugloop van het aantal donoren sinds de corona-uitbraak. Het aantal uitgevoerde orgaantransplantaties is sinds het uitbreken van de coronacrisis scherp gedaald. Zo vonden in april meer dan zestig procent minder orgaantransplantaties na overlijden plaats in de Nederlandse ziekenhuizen dan in dezelfde periode vorig jaar, blijkt uit cijfers van de Nederlandse

Transplantatie Stichting. Een van de mogelijke verklaringen is het grote aantal Covid 19-patiënten op de IC's, van wie de organen niet gebruikt kunnen worden voor transplantaties

- Het Nederlandse biotechnologiebedrijf en handelaar in medische producten Inzek heeft sinds de uitbraak van Covid-19 ruim anderhalf miljoen onbetrouwbare coronatests verkocht. Het bedrijf belooft dat de tests 'zeer accuraat' binnen tien minuten kunnen vaststellen of iemand corona heeft gehad, maar volgens twee onafhankelijke studies is de kans zeer groot dat de test een verkeerde diagnose stelt.
- Het Rode Kruis denkt dit jaar de grootste hulpoperatie sinds de Watersnoodramp in 1953 uit te voeren. De organisatie denkt ruim 30 miljoen euro uit te geven om de honderdduizend mensen in Nederland en de Cariben in nood te helpen.
- Ook de internationale luchtvaartorganisatie IATA adviseert het dragen van mondkapjes aan boord van vliegtuigen. Stewards en stewardessen zouden daarnaast speciale maskers moeten dragen.
- Het idee dat bepaalde bloeddrukverlagende medicijnen een corona-infectie kunnen verergeren, blijkt ongegrond. Drie onderzoeken tonen onafhankelijk van elkaar aan dat ACE-remmers en angiotensine-receptorblokkers mensen niet gevoeliger maken voor het coronavirus.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Houden mensen zich aan de gedragsadviezen?

- Burgemeester Remkes van Den Haag heeft een demonstratie tegen de coronamaatregelen beëindigd. Volgens de gemeente hielden betogers zich niet aan de aanwijzingen. Volgens de politie deden ongeveer 150 tot 200 mensen mee met het protest. Circa 80 demonstranten zijn gearresteerd. Remkes: "Ongebreideld je eigen zin doordrijven brengt de veiligheid en gezondheid van ons allemaal in gevaar." Ook in Utrecht is dinsdag gedemonstreerd tegen de lockdown.

Betekenisgeving

Welke oproepen en waarschuwingen worden gedaan?

- Autoriteit Persoonsgegevens waarschuwt voor digitale contacten tussen arts en patiënten, zoals ingevoerd bij steeds meer ziekenhuizen als het Amsterdam UMC. "We begrijpen heel goed dat steeds meer bedrijven en organisaties gebruik maken van online communicatie. Zeker met alle restricties van nu betekent dat een enorme uitkomst", zegt Monique Verdier van de AP. "Maar het is van groot belang om een veilige online omgeving te creëren, zeker als het om het uitwisselen van medische gegevens gaat. Het systeem moet heel goed beveiligd zijn zodat het niet te hacken is. En als het tóch gehackt wordt, moeten gegevens versleuteld zijn of in kleine blokjes verspreid, zodat niet ineens alle informatie op straat ligt."

Hoe wordt er tegen de maatregelen aangekeken?

- Zorgbestuurders Steven Han (Land van Horne) en Charles Laurey (ZuidZorg) en mede-ondertekend door 21 andere zorginstellingen in Noord-Brabant en Limburg uiten in een opiniestuk kritiek op een mogelijke besluit van het Kabinet om mondkapjes beschikbaar te stellen voor contactberoepen zoals kappers: "Stelt u zich dan eens voor hoe dit voor onze sector moet voelen? Twee maanden lang hebben 400.000 zorgmedewerkers met gevaar voor eigen gezondheid hun werk naar eer en geweten gedaan en in één keer gaan alle andere beroepsgroepen en wellicht ook de reizende burger preventief mondkapjes gebruiken. Hoe leg je dit uit aan al die medewerkers? Bovendien zullen we hierdoor waarschijnlijk direct geconfronteerd worden met de tekorten aan beschermingsmiddelen in de zorgsector."
- Ook verwachten de zorgbestuurders dat een dergelijk besluit tot directe schaarste zal leiden: "En als de overheid morgen zegt dat de gehele zorgsector dan ook maar preventief mondkapjes moet gaan gebruiken, dan nog hebben wij een groot probleem. 400.000 zorgmedewerkers die allemaal 3-4 mondkapjes per dag nodig hebben komt al gauw neer op ongeveer 1,5 miljoen mondkapjes per dag. Wie kan garanderen dat deze aantallen voor al onze collega's beschikbaar zijn?"

Verwachtingen aangekondigde maatregelen woensdagavond

- Als het kabinet daadwerkelijk besluit dat de horeca per 1 juni alleen terrassen mag openen, dan is dat een "onbegrijpelijke en halfbakken" maatregel. Dat zegt horeca-ondernemer Laurens Meyer (die vorige week dreigde zijn ruim vijftig kroegen te heropenen als de overheid de sector geen perspectief biedt). "Dit is alleen een oplossing voor zaken met een groot terras of aan zee", zegt Meyer. "In Duitsland en Spanje mogen cafés eerst gedeeltelijk open en daarna helemaal. Met zoiets kun je aan de slag. Ik snap niet zo goed waarom wij er zoveel slechter voor zouden staan dat we daar achteraan moeten lopen. Ook praktisch gezien heeft Meyer nog een aanmerking. "Volgens mij is 1 juni tweede pinksterdag. Zo'n maatregel moet je eigenlijk voor Pinksteren in laten gaan."

- Ook Koninklijke Horeca Nederland kijkt met gemengde gevoelens naar berichten dat buitenterrassen waarschijnlijk per 1 juni weer open mogen van het kabinet. Volgens algemeen directeur Dirk Beljaarts is het positief dat cafébazen en restauranteigenaren eindelijk weer wat perspectief krijgen. Maar 1 juni is wat hem betreft te laat. Bovendien hebben veel horecazaken helemaal geen terras, zo benadrukt de horecavoorman.
- Joost Vullings zegt dinsdag bij EenVandaag dat het Kabinet gemerkt heeft dat mensen gefrustreerd zijn. Hij verwacht woensdag de aankondiging van een 'spoorboekje' met antwoord op de vraag: 'wanneer mag welke beroepsgroep weer aan de slag?' "Toch zal de 1,5 meter echt niet zomaar verdwijnen. Verder blijft thuiswerken voorlopig nog wel even de norm. Ook ziet het kabinet volle stadions tijdens voetbalwedstrijden nog lang niet zitten."
- Vullings zegt verder in het NOS journaal: "Lukt [dat spoorboekje] niet morgen, dan is het volgende week. Want een van de dingen die ze van de vorige persconferentie hebben geleerd is: als je toch aankondigt 'dit wordt een persconferentie waar we gaan vertellen dat er weer iets mag' en je zegt 'over drie weken hoort u meer', dan is dat teleurstellend. Ik wist bij de vorige persconferentie dat ze niet veel gingen vertellen, maar ik had de dagen ervoor nog wel gehoopt dat ze naast die scholen een soort doorrijkje bekend zouden maken, zo'n spoorboekje van: we beginnen met de basisscholen, maar een week daarna dat. Zodat je weet waar je aan toe bent. Nou dat kon toen kennelijk nog niet, maar dat gaat dus nu wel gebeuren. Het spoorboekje ziet er ongeveer als volgt uit en morgen wordt er echt besloten: maandag de contactberoepen, musea en dierentuinen hoeven officieel niet dicht dus die kunnen ook wel weer open – dat is een beetje in overleg met de gemeentes, dat ligt dus meer lokaal maar grote kans dat die dus ook opengaan – 1 juni de middelbare scholen, in ieder geval deels open of helemaal open en wellicht ook al 1 juni dus de terrassen open, weliswaar met 1,5 meter afstand (...)."
- Van der Wulp (NOS): "Morgenavond om 19.00 uur geeft premier Rutte weer een belangrijke persconferentie en zal hij versoepeling van verschillende maatregelen gaan aankondigen. Het kabinet zal vertellen dat we echt in een nieuwe fase zitten, de fase van acute nood in de gezondheidszorg die laten we een beetje achter ons en we moeten vooruit gaan kijken. Het kabinet zal een spoorboekje willen schetsen, hoe we de komende maanden in die 1,5-metersamenleving wel gewoon zo veel mogelijk ons werk kunnen doen. Hoe ziet dat er dan praktisch uit? Bijvoorbeeld vanaf volgende week kunnen de kappers weer open en vanaf juni zullen bijvoorbeeld ook middelbare scholieren waarschijnlijk weer naar school kunnen en kunnen de terrassen onder voorwaarden weer open. Dat zijn dus allemaal goede berichten. Het slechte bericht zal zijn dat het nog wel een tijd duurt voordat er een vaccin is en dat is dus slecht nieuws voor bijvoorbeeld evenementen, stadions, discotheken. Die zullen allemaal nog lang met maatregelen te maken hebben. En de kanttekening die het kabinet er morgen bij plaatst is ook: let erop, we kunnen elk moment als het virus weer om zich heen grijpt, de maatregelen weer strenger maken."
- Volgens politiek-verslaggever Fons Lambie (RTL Nieuws) staan geen van de maatregelen al vast. "We horen dat er binnen het kabinet nog discussie is. Sommige ministers zeggen dat we het rustig aan moeten doen. Andere ministers willen tempo maken en zoveel mogelijk versoepeling toelaten." [Over mondkapjes:] "Je ziet dat kappers heel veel hebben ingekocht, maar er komt morgen geen verplichting om bij de kapper een mondkapje te dragen. Want uiteindelijk is het advies van de experts van het OMT dat een mondkapje, al die maatregelen die we nu hebben niet kan vervangen en daarom niet effectief is. Maar het speelt niet alleen bij de kapper, het speelt ook bij het OV en daar is het nog wel discussies. Want in het OV kun je je voorstellen, daar kun je die 1,5 meter niet handhaven en dus zit het kabinet daar te kijken of ze het misschien moeten doen als een soort van voorzorgsmaatregel. En dan is het de vraag: wordt het daar dan soort van verplicht of het wordt het daar een dwingend advies? Daar is men met de ov-sector nog over in gesprek."

Onderzoeken en peilingen

- Zo'n driekwart van de Nederlanders wil dat de maatregelen tegen het coronavirus worden versoepeld. Een op de acht mensen wil dat alle beperkingen worden opgeheven, een op de negen mensen wil dat de huidige beperkingen blijven gelden. Dat komt naar voren in de enquête Namens Nederland, onder ruim 100.000 mensen. Om de verspreiding van het virus te beperken, willen veel mensen wel dat er maatregelen worden genomen, zoals het dragen van mondkapjes en het uitvoeren van meer testen. Ook voor quarantaine van besmette mensen en hun gezinsleden is veel steun. Bijna de helft is voor quarantaine van ouderen en mensen in andere risicogroepen. Verder zien mensen graag dat er speciale maatregelen op het werk worden genomen, zoals meer afstand tussen werkplekken en de mogelijkheid om op flexibele tijden te werken. De peiling Namens Nederland is opgezet door NL2025, een samenwerkingsverband van betrokken ondernemers, sporters, wetenschappers, mensen uit de kunstwereld en anderen.